

NOVADNIEKS

OTRDIEN,
1990. gada 1. septembrī

PREIĻU RAJONA LAIKRAKSTS

Nr. 405 (6109)
Maksa 1 kap.

RAJONA PANORĀMA

Kam nauda, tas pērk

- Nu komercirtudzniecība sa-
- sniegusi arī mūs — otr-
- dien Preiļos universālvei-
- kalā atklāta nodaļa, kurā
- pircējiem piedāvā prece:
- par komercenām.

Pirmajā dienā nodaļa tetirgoja 3,5 tūkstošus rubļu. Kāds bija pieprasījums? Somijā ražots sporta tērps izpārdeva burtiski dažās minūtēs. Kam bija nauda un kam cenas «nekož», tas varēja nopirkt arī citas preces, kuras ikdienā parastos veikalos neredzam. Un tomēr — diez vai būs daudz tādu gribētāju (un varētāju), kas gatavi atdot pustūkstoši rubļu par mantu, kuru tikai visai nosacīti var saukt par luksusu vai prestiža precī. Tāpēc iespējams, ka daļa preču gulēs komercnodaļas plauktos.

Otrdien pircējus uzņēma arī kooperatīvais veikals «Stils», kur savas preces pircējiem lielākoties piedāvā kooperatīvi un individuālie ražotāji. Pirmajā dienā ietirgoti 350 rubļi.

Aina ILJINA

Kolhozs saņem gāzi

- Kolhozs «Līvāni» pirmais
- no rajona saimniecībām sa-
- ņēmis dabas gāzi.

Tā uz sejienu nonākusi pa atzarojumu no gāzes vada «Rīga—Daugavpils». Jau divas nedēļas ar dabas gāzi kurina Rušenieku graudu kalti.

Perspektīvā gāzes atzarojumam plānots pieslēgt Rožupes devingadīgo skolu, citus objektus. Nākamgad dabas gāzi saņems arī kolhozs «Rožupe».

Ziedi — augu gadu

- Mūsu pusē nav pierasts
- audzēt ziedus. Taču kolho-
- zā «Rožupe» ar ziedkopī-
- bu nodarbojas jau septiņus
- gadus.

Ziedus kopsaimniecībā audzē siltumnīcās, un tie te ir augu gadu. Siltumnīcu vadītājs Zigfrīds Zalāns pastāstīja, ka ir divas siltumnīcas ar nelkēm un viena — ar rozēm. Pavisam ir 36000 nelķu stādu (pārēkot ziedos, četras piecas reizes vairāk) un 4500 rožu stādu (apmēram 13500 ziedu). Pēc pasūtījuma te izgatavo arī sēru vainagus.

Izaudzētos ziedus kopsaimniecība realizē Dārzkopības un biškopības biedrības veikalos Līvānos un Preiļos. Perspektīvā plānots atvērt savu veikalu ziedu pārdošanai Daugavpils tirgū.

J. AIZKALNS

● Nemītīgās lietavas, kas mitējās tikai aizvadītās nedēļas otrajā pusē, daudz rūpju sagādājušas arī agrofīrmas «Sarkanais Oktobris» kopsaimniecības mehanizatoriem. Arī te labība bija sagūlusī, veldre nav zēlojusi arī linus. Tomēr ražas novācēji, liekot lietā visu savu prasmi, sekmiņi nokopj izaugušo.

Starp labākajiem graudaugu kombainieriem, tāpat kā citus gadus, ir Jānis Ozoliņš, kurš šūnē vācu kombainu. Līdz 29. augustam viņš bija iekūlis 590 tonnas graudu.

— Vienīgā bēda: kombains slapjajos laukos grimst, — saka Jānis Ozoliņš. — Bet kāpurķēdes «vāciešim» nekādi nevar pierīkot.

Agrofīrmas kopsaimniecībā sākuši novākt arī linus. Un arī mehānizētāji, Apkalpes vadītājs Grigorijs Isajevs ar kombainieri Jakovu Bikovu bija tikai otro dienu uz lauka un šķendējās, ka šogad patiešām darbs esot piņķerīgs — ik pēc desmit metriem jāpārstājoties, lai izplēstu ap sīksnām satinušos linus.

Jā, raža šogad nenāk viegli nevienā saimniecībā.

● ATTĒLOS: labākais graudaugu kombainieris Jānis Ozoliņš; linu pļūcēji Jakovs Bikovs un Grigorijs Isajevs; linu mehānizēta novākšana agrofīrmas «Sarkanais Oktobris» kopsaimniecībā.

Jāņa SILICKA teksts un foto

Lauki šodien

Rudens — 90

Pārskats

par plēns izslaukumiem

(pēc agrorūpniecības apvienības)

«Preiļi» dispečerdienesta datiem)

Saimniecība	Izslaukts no 1000 ha III dekadē (kg)	±, salīdz. ar ar iepriekš. dekādi (kg)	±, salīdz. ar to pašu laiku 1989. g. (kg)
«Sarkanais Oktobris»	15,4	—	—1,8
«Nākotne»	13,8	+0,1	—0,6
«Sarkanā ausma»	12,4	—0,3	—0,3
«Galēni»	11,5	—0,1	—1,3
«Smelteri»	11,4	—0,9	—1,7
«Līvāni»	11,4	—0,8	—
Kirova	11,2	—0,4	—0,2
«Rušona»	11,1	+0,1	—1
«Gailīši»	10,9	—1	—
«Zelta vārpa»	10,7	—0,6	—1,2
K. Marksa	10,6	—0,5	—1
Leņina	10,6	—1,5	—5
«Rožupe»	10,5	—0,8	—1,2
«Dzintars»	10,3	—0,2	—1,6
«Sīļukalns»	10,1	—0,8	—0,8
«Jersika»	10,1	—0,6	—0,6
«Dubna»	10	—2	—0,6
«Ezerciems»	10	—1	—
Raiņa	9,8	—0,6	—1,9
«Aglona»	9,2	—0,4	—1,3
«Rudzāti»	9,1	—1	—0,7
«Silajāni»	9,1	—0,3	—0,5
«Vanagi»	7,7	—0,6	—2,4
«Vārkava»	7,7	—0,1	—3,1
RAJONĀ	11	—0,5	—1,3

Atkal līst, bet raža jānovāc...

Tikai dažas dienas saulīte stāgāja pa zemes virsu. Sajās dienās saimniecības, kur ražas novākšana organizēta raiti, padarīja daudz, bet atpalicēji (K. Marksa kolhozs, «Dubna» u. c.), agrorūpnieciskās apvienības «Preiļi» galvenā agronoma Jāņa Kivlenieka vārdiem runājot, kur bija, tur arī palika. Kādi iemesli?

K. Marksa kolhozā nepietiek kombainu, saimniecībā ir 11 kombaini, parasti strādā tikai 8. Turklāt tehnika veca, bieži jāremontē. Arī pašu kombainieru un saimniecības speciālistu rosiņa varētu būt lielāka.

Kolhozs «Dubna» ir viena no tām saimniecībām, kur ar lauku darbiem parasti nestrādā. Vēlu uzsāk plaut, nestrādā arī tad, kad darbs iesāks. Arī aizvadītajā piektdienā dubnieši kombainus iedarbināja ap pusvie, niem dienu. Citi pa šo laiku jau bija iekūlušī vairākus bunkurus.

Soruden, neskatoties uz aizo pavasarī un sēju, visi darbi sa-krājušies vienkopus. Jāvāc graudaugi un jāgatavo lopbarība. Vidēji rajonā sagatavoti 10,7 centneri barības vienību, rēķinot uz vienu liellopu. Atpalicējos atkal K. Marksa kolhozs — sarūpēti tikai 5,4 centneri. Te nu vairs nav vairojams tehnikas trūkums, bet gan pašu neizveicība. Kritiska situācija arī kolhozā «Vanagi», kur sagatavots tikai 6,1 centners barības vienību. Turpretim vairākas saimniecības («Smelteri», «Sarkanā ausma», «Dzintars». Kirova kol-

hozs u. c.) arī šī gada lietainajā vasarā prātušas sagatavot pietiekami daudz lopbarības.

Sobrīd galvenais — arī laikus sākt un pabeigt ziemāju sēju. Jau sēj kolhozos «Smelteri», «Jersika», «Rušona», Kirova kolhozā. Agronomi atgādina, ka mūsu apstākļos labākie ziemāju sējas agrotehniskie termiņi beidzas 15. septembrī. Sēklai jābūt kodinātai, jo lietainos apstākļos savairojas daudz šlimību, kas iņficē graudus.

Masveidā uzsākta kartupeļu novākšana. Bumbuļus audzē maz, tāpēc ir svarīgi tos novākt, iekams nav radušies lieli zudumi. Talkā devušies skolēni. Agroapvienība vienojusies ar rajona tautas izglītības nodaļu, ka skolēni ražas novākšanā, kurtas ir nepieciešams, jāiesaista pirmajās septembra dienās, bet nevis tad, kad laiks kļūst aukstāks.

Turpinās linu novākšana un piegāde valstij. «Dzintars», Kirova un Raiņa kolhozi jau novākuši ap astoņdesmit procentiem linu sējumu. Tiesa, trūkst darba roku, lai stiebrinātu sašķirotu. Lai būtu labāka kvalitāte, jāievēro visi priekšnoteikumi. Tad nebūs konfliktu situāciju ar pieņēmējām, un vajadzības gadījumā speciālisti varēs pārbaudīt linu stiebrināšanas kvalitāti. Šogad linu fabrikā nav stundām vai dienām ilgi jāgaida, jo produkciju pieņem bez ierobežojumiem.

Aina ILJINA

Pārskats

par ražas novākšanu rajona saimniecībās līdz 31. augustam (pēc agrorūpnieciskās apvienības «Preiļi» ziņām)

Saimniecība	Novākts graudaugu %	Ražība cent. no ha	Novākti lini (%)
Rožupe	96	24,5	4
«Sarkanais Oktobris»	86	41,4	10
«Sarkanā ausma»	84	35,5	*
«Jersika»	84	28	*
«Smelteri»	81	25,5	24
«Rudzāti»	79	20	*
«Galēni»	78	30,2	51
«Sīļukalns»	76	23,6	9
«Zelta vārpa»	76	28	*
«Līvāni»	74	26,2	50
«Vārkava»	74	24,9	20
«Dzintars»	68	25,2	71
«Nākotne»	68	24,3	1
Kirova	66	29,1	75
«Silajāni»	65	22,9	38
Leņina	62	27,4	*
«Vanagi»	59	23,8	10
Raiņa	57	21,2	75
«Ezerciems»	55	23	22
«Aglona»	55	19	*
«Rušona»	52	17,5	*
«Dubna»	50	25	36
«Gailīši»	44	16,2	*
K. Marksa	36	29	34
RAJONĀ	69	26,7	33

* saimniecība linus neaudzē

Pirmā bezdelīga

● Kolhoza «Sarkanais Oktobris» pilnvaroto sapulce nolēmusi likvidēt kolhozu, dibināt paju sabiedrību.

Kā dzīvot tālāk! Gaidāmā agrārā reforma atbildi uz šo jautājumu liek meklēt katram uz zemes strādājošajam. Par to domā arī riebnieši. No agrofīrmas «Sarkanais Oktobris» praktiski jau gandrīz atdalījušies valsts īpašuma uzņēmumi — siera rūpnīca un lina fabrika. Bet kā rīkoties ar kolhozu? Katram ir skaidrs, ka šī pārsvarā piespiedu kārtā izveidotā saimniecības forma zemniekā saimnieka jūtas neveicina. Tomēr agrofīrmas kopsaimniecība ir galvenā lauksaimniecības produkcijas ražotāja pagastā, tā dod valstij tūkstošiem tonnu piena un gaļas, nodrošina labu izpelni strādājošajiem, gādā par pārtikušām vecumdienām saviem pensionāriem. Tāpēc šādas stabilas saimnieciskas apvienības izformēšana būtu nežēlīga gan republikai, gan pašiem kolhozniekiem.

Pagājušās nedēļas nogalē «Sarkanais Oktobris» valde nolēma ierosināt pilnvaroto sapulci pieņemt Išu Zālamana spriedumu: savu laiku nodzīvojošo kolhozu likvidēt, bet šīs vietas nodibināt paju sabiedrību. Speciāla darba grupa kopš gada sākuma strādā pie kolhoza biatru mantisko un darba paju aprēķināšanas. Tagad mantiskā paja jau izskaitēta.

Lai paju sabiedrības dibināšanas sākumā visi tās locekļi būtu vienlīdzīgi stāvoklī, 29. augustā notikusī kolhoza pilnvaroto sapulce nolēma līdz šī gada beigām izmaksāt šīs īpašuma vērtību, kuru pirmie kolhoznieki nodeva kolhozam pirms 40 gadiem. Kopumā šī summa pārsniegusi pusotra miliona rubļu. Ko darīt ar saņemto naudu, tas paliks pirmo kolhoznieku un viņu mantinieku ziņā — atkal dibināt savu saimniecību vai palielināt savu paju jaundibinātajā paju sabiedrībā, lai ik gadus gūtu lielāku procentu no tās peļņas.

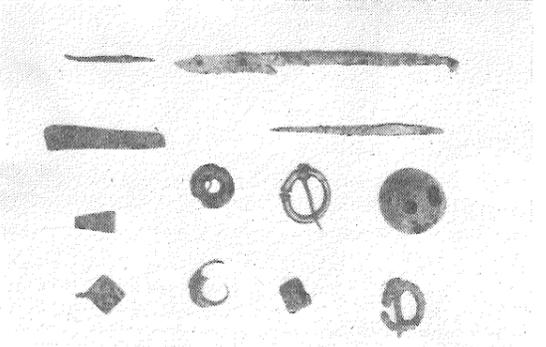
Paju sabiedrības pamatkapitālu — apmēram 20 miljonus rubļu — veidos šajos četros gadu desmitos kopīgi sarūpētais un tās locekļu pajas. To aprēķināšana, piemērojot paaugstinātu koeficientu pirmajiem grūtajiem gadiem, jāpabeidz līdz 1991. gada 1. janvārim.

Lai paju sabiedrības dibināšanas nolikumā un tās statūtos būtu ievērotas gan sociālā taisnīguma, gan ekonomiskā izdevīguma princips, pilnvaroto sapulce ievēlēja darba komisiju 13 cilvēku sastāvā. To vadīs Romualds Kavinskis — līdzšinējais ilggadējais valdes priekšsēdētājs, kurš ir arī galvenais paju sabiedrības dibināšanas ierosinātājs.

Laiks ir nauda, — viņš sapulcē teica un apsoltija, ka komisija strādās godprātīgi un raiti. Nolikuma un statūtu izstrādāšanas gaitā iecerēts iepazīties ar jau pastāvošo Latvijas lauksaimniecības akciju un paju sabiedrību pirmo pieredzi Saldus rajona «Jaunajā komunārā», Ogres rajona «Lāčplēšī», Rīgas rajona «Tēvzemē» [bijušajā «Padomju Latvijā»], izmantojot zinātnieku ieteikto likumprojektu par lauksaimniecības uzņēmumu pārveidošanas kārtību paju sabiedrībās [skat. «Lauku Avīzes» 3. augusta numuru]. Tomēr šos paraugus nekopēs, bet veidos paši savu, vietējiem apstākļiem vispiemērotāko variantu.

Pilnvaroto sapulcē izskanēja arī priekšlikums, ka paju sabiedrības nosaukums varētu būt «Turība». Tas ir sens, tagad reti vairs lietots, bet ļoti ietilpīgs latviešu vārds, sinonīms ne tikai jēdzieniem pārtība, mantība, bagātība, bet arī vārdam pilnība, tātad — pamatīgums, kārtība. Izvēlēties šo nosaukumu ar nav mazsvarīgi. Ne jau vēlī senas teikas stāsta, ka, piemēram, ezeri nokrituši no debesīm līkai tur, kur uzminēts viņu īstais vārds. Topošajā paju sabiedrībā jau tagad domā, kā nodrošināt, lai tās biedru pārtība vēl vairotos, lai saimnieciskums un kārtība būtu ikdienas dzīves likums, lai plauktu Latgale neatkarīgajā Latvijā. Tad kāpēc lai pirmā šeit nebūtu «Turība»!

M. AUSTRUMA

Ko glabā Jersikas pilskalns

● 1940. gadā Pieminekļu valde Rīgā izdeva F. Baloža apcerējumu «Jersika un tai 1939. gadā izdarītie izrakumi». Tie bija vērtīgi Latvijas karaļa, Jersikas kunga Visvalža piemiņai. Bagātīgi ilustrētais krājums sniedza savdabīgu atskaiti par ekspedīcijas padarīto.

darbojas arheologi. Zinātņu akadēmijas korespondētājlocekļa Evalda Mugureviča darba grupa ir krietni pieticīgāka par saviem pirmskara kolēģiem. Līdz ar to arī paredzamo darbu apjoms ir redzami mazāks. Bet cerēsim, ka tas ir tikai atsākums Jersikas pilskalna izpētei.

Izrakumu darbi Jersikas pilskalnā un tā apkaimē, pilsētas vietā un kapu laukā tika veikti no 1. jūlija līdz 16. septembrim. Izrakumu darbos piedalījās 3—6 Pieminekļu valdes un Valsts vēsturiskā muzeja darbinieki, 4—16 studenti un skolēni un 14—21 strādnieki. Visumā Jersikas pētīšanai tika izmantotas 2047 viena cilvēka darba dienas. Paralēli vēstures kandidāts E. Snore veica izrakumus Dignājas pilskalnā.

Arheologi pilskalnā izraka trīs tranšejas, no tām tranšeju pāri visam kalnam 92 metru garumā un līdz 2,3 metri dziļumā un senās pilsētas vietā 11 tranšejas, bet kapu laukā, atsedzot lielāku laukumu, atklāja 32 kapus.

So darbu rezultātā viņiem izdevās pilskalnā konstatēt desmit kultūras slāņus.

NO F. BALOŽA APCERĒJUMA «JERSIKA»

Grūti sameklēt mūsu tautas vēsturē vēl otru tikpat drūmu traģēdiju savirkpojumiem notikumu, kā

Jersikas 1209. gada traģēdiju: kristīgu karali un kristīgu zemi posta kristīgas baznīcas galva, bīskaps; liesmās grimst baznīcas un pils; bīskapa karavīri laupa baznīcu piederumus, svētīdies un zvanus; ar velnišķīgu izdomu bīskaps liek sagūstīt karalieni, lai karali piespiedu slēgt nepiederīgu mieru; karaļa karaspēks sakauts — ar pārspēku un viltu, jo kas gan gaidīja kristīgā bīskapa, kristietības sludinātāja, uzbrukumu kristīgam karalim.

Visvaldim gan neapsaubāmi pieder tiesības uz Jersiku, kuru viņš nosauc «hereditas patrum meorum», bet bīskapa varmācība un viltus uzvarēji karaļa patriotiskos pasākumus, apstākļu nomākts, kas spiests vismaz uz laiku vai pa daļai padoties bīskapa iegribai un plāniem. Brīvā Jersikas karaļvalsts, kura Visvaldim piederēja ar visām mantojuma tiesībām, — kļuva par lēni, kuru karalis, tagad bīskapa vasals, Rīgā saņēma no bīskapa rokām.

Jersika ar savām Indriķa pieminētajām baznīcām, lielo pilsētu, 2 pilskalniem — cietokšņiem, darbnīcām un mūsu atrasto ļoti lielo sen-

lietu klāstu mītnes slāņos, ar pierādāmu tirdzniecību — mums patiesi tēlojas kā izcils kultūras centrs senā Latvijā, kā izcils senatnes piemineklis, kas Latvijas karalim Jersikas Visvaldim un viņa senčiem dara godu.

Tiešām mēs varam saprast 1209. gada Visvalža skumīgos vārdus: «Ai Jersika, mīļā pilsēta! Ai manu tēvu mantojums!» — kad krietns valdnieks un patriots, Jersikā dzimis, tas bija spiests noskatīties no Dignājas savas pils un savas pilsētas uguns liesmās!

1239. gadā Visvaldis vairs nav dzīvajos un nepaceļas Daugavas krastos arī vairs Jersikas pils; šai gadā kāds bīskaps Nikolaja senraksts vairs piemin tikai «locum castri» — pils vietu. Senās letgaļu karaļvalsts «Jersikas» liktenis noslēdzies ar karaļa nāvi un karaļpils galīgu izpostīšanu. Jersikas cīņa ar Rīgu par savām tiesībām, draudzīgām saistībām ar citām zemēm un pilsētām, ticību, tirdzniecību un kultūru bija izbeigusies galīgi neveiksmīgi.

Sogad Jersikas pilskalnā atkal

REZONANSE

„Nenovelsim vainu uz pārmijnieka“

Šī gada 7. augustā rajona laikrakstā «Novadnieks» bija publicēts Preiļu rajona Tautas deputātu padomes deputātes Līvijas Vindeles raksts, kurā viņa rakstīja, ka pārmietumi Līvānu stikla fabrikai par nelabvēlīgo ekoloģisko situāciju — uzņēmuma apkārtnē it kā neesot pamatoti. Cita vidū L. Vindele raksta: «Man ir dārga arī līvāniešu jaunās paaudzes un savu pašas bērnu veselība. Un kurš galu galā ir patš sev ienaidnieks?».

Atbildu un papildīnu: «Mēs visi!». Savas bezatbildības un bezdarbības dēļ. Lūk, kāda ir statistika: jaundzimušo bērnu saslimšana Līvānos pēdējos sešos gados pieaugusi astoņas reizes: iedzimtās anomālijas — četras reizes; intrauterīnā asfiksija — sešas reizes; vielmaiņas un endokrīnās sistēmas slimības — astoņas reizes (pēdējo 10 gadu laikā).

Bet tagad — «par aizliedzošajiem pasākumiem, kas piedāvām sajaukti ar vētraiņām «emocijām», un jūsu piedāvāto «arī turpmāk vārties savā sulā».

Pirmkārt, Vindeles kundze, jums jāreķinās ar to, ka daudzi — pat ļoti daudzi — nevēlēsies to darīt. Otrkārt, republikas sanitāri epidemioloģiskās stacijas lēmumā par jūsu uzņēmuma darbības apturēšanu no 1990. gada 15. oktobra konstatēts, ka vienā no ražotnēm svina saturs 150 reizes pārsniedz pieļaujamo normu. Tādējādi jūsu secinājums, ka «arī turpmāk būsim spiesti vārties savā sulā», ir cinisms pret šajā ražotnē strādājošajiem, jo jūsu darba kabīnetā gaiss, droši vien, nav piesātināts ar tām 150 svina devām, (Cita starpā — svins rada

kaulu locītavu saslimšanu, osteohondrozi, nieru slimības.)

Jūs, cienījamā kundze, iestājieties par strādnieku tiesībām uz darbu. Lieliski! Bet ja šo tiesību cena ir cilvēku veselība?

Par fabrikas apstādīšanu. Arodbiedrības aizstāv strādnieku šķiras intereses, bet kompartija to ir darījusi jau pat no 1917. gada. Administrācija aizstāv strādājošo tiesības uz darbu, republikas sanitāri epidemioloģiskā stacija — jūsu veselību. Dabas aizsardzības komiteja — jūsu dzīves vidi. Jā, tā nu iznāk, ka privileģētā šķira ir proletariāts.

● L. Vindele raksta («Novadnieks», 1990. gada 7. augusta numurs): «Man ir dārga arī līvāniešu jaunās paaudzes un savu pašas bērnu veselība. Un kurš galu galā ir patš sev ienaidnieks?». Atbildu un papildīnu: «Mēs visi!» Savas bezatbildības un bezdarbības dēļ.

Taču man prātā sakāmvārds: «Daudz suņu māju nesargā». Tāda ir realitāte. Vai, piemēram, šihats ceļā strādājošie, kuri strādā veselību graužošos apstākļos, saņem lielāku samaksu nekā citās ražotnēs nodarbinātie? Vairbūt viņi bez maksas pirmām kārtām saņem ceļazīmes uz sanatorijām un kūrortiem? Jā, jūsu ekonomika patiešām ir ekonomiska.

Es piekrižu jums, ka republikas sanitāri epidemioloģiskās stacijas lēmums par fabrikas apstādīšanu ir tikai kārtējais pāpīrs. Ministriju un resoru augstie ierēdņi, kas jau ir demonstrējuši lielu strādnieku mīlestību, sagatavos kompromisa variantu

ar «ļoti gaišu» perspektīvu uz tuvākajiem 5—10 gadiem, veiks dažus dekoratīvus pasākumus darba vietās, un tas būs viss. Atkal abstraktās republikas, tautas un rajona intereses tiks nostādītas augstāk par jūsu un mūsu veselību. Tā bija agrāk un, domāju, būs arī turpmāk.

Pirmais solis uz vides atveseļošanu un mūsu izdzīvošanu būtu, ja jūs, strādniecība, paši savās darba vietās sāktu cīnīties par cilvēka cienīgiem darba apstākļiem fabrikā, pilsētā. Ticiet — mums visiem kļūtu vieglāk elpot.

Izrēķināts, ka produkcijas ra-

žošanas apjoms Līvānu uzņēmumos no 4 miljoniem rubļu 1970. gadā pieaudzis līdz 50 miljoniem rubļu 1989. gadā. Jo vairāk strādājam, jo labāk dzīvojam? (Līvānieši, vai jūs atceraties pilsētu 1970. gadā?) Vai 2,7 miljonu rubļu, ar kuriem stikla fabrika papildina rajona budžetu, pietiek pilsētas infrastruktūras attīstīšanai, apkārtējās vides atveseļošanai, iedzīvotāju veselības kaitējuma novēršanai? Diemžēl, diemžēl...

Par gaismas vadu ceļu jūsu rakstā: «Iedomāšanās vēl nav arguments». Arī es tā uzskatu. Tāpēc iepazīsimies ar dažām publikācijām. «Lenina Karogā» 1988. gada 4. augustā sakarā

ar lielpaneļu mājbuves rūpnīcas celšanu Līvānos apvienības «Lauku ceļnieks» priekšsēdētāja vietnieks I. Niedoļs izteica šādu viedokli: «Bet kas pēc jūsu domām ir svarīgāks — mājas lauksaimniecībai, kura, starp citu, atzīta par galveno tautsaimniecības nozari, vai jūsu, cik man zināms, nekam nevajadzīgie gaismas vadi?» I. Snikers (toreiz — Līvānu stikla fabrikas partijas biroja sekretārs): «Neaiztiksīm gaismas vadus — to ražošanu mēs sākam, balstoties uz savām iekšējām rezervēm».

Turpinām. «Lenina Karogs», 1988. gada 29. novembra numurs. Intervija ar gaismas vadu ceļa priekšnieku D. Pfafrudu ar virsrakstu «Tiru roku ražotne». Jautājums: «Cik lielā mērā jūsu produkcijas vajadzīga republikai?» Atbilde: «Pagaidām procentuāli ļoti maz. Un tomēr uz jautājumu: «Kam vajadzīgi jūsu gaismas vadi?» (pēdējā laikā to bieži nākas dzirdēt) diskusijās par jaunās celtniecības lietderību Līvānos) varu atbildēt viennozīmīgi: mūsu produkcija pieder nākotnei».

Un nobeigumā — nelieks citāts no vēstules, ko Līvānu stikla fabrika nosūtījusi rajona Tautas deputātu padomes ekoloģijas komisijai: «Uz šodien ceļā strādā 26 cilvēki».

Patiešām — jūsu produkcija turpina piederēt nākotnei.

V. ANSPOKS,

rajona Tautas deputātu padomes deputāts, Līvānu pilsētas Tautas deputātu padomes ekoloģijas un veselības aizsardzības pastāvīgās komisijas priekšsēdētājs

Republika: notikumi un fakti

LATVIJAS ERĢEĻU DIENAS

Pirmo reizi Latvijā tiek organizētas erģeļu dienas. Šo neparasto pasākumu ar devīzi «Sasaukšanās» organizē Latvijas Kultūras fonds, republikas Kultūras ministrija, Rīgas Doma muzejs, Latvijas evaņģēliski luteriskā baznīca un Romas katoļu baznīca.

Lielākajai daļai no 250 erģeļiem vajadzīga kvalificētu speciālistu palīdzība. Pēdējos divos gados ar Latvijas Kultūras fonda gādību daudzas no tām atguvušas skanētspēju.

Erģeļu dienu pasākumi ilgs no 29. augusta līdz 9. septembrim. Tajās piedalīsies ievērojami mūziķi no dažādām pasaules valstīm. Valmieras, Česu un Jaunpiebalgas baznīcās viesosies ASV mūziķi, Kuldīgā un Liepājā savu prasmi demonstrēs zviedri, bet Slokā — VFR pārsfāvj. Daudz pasākumu būs arī Rīgas dievnamos, kuros spēlēs Latvijas, Anglijas, Polijas un citu zemju erģelnieki.

Helēna GRINBERGA

AMATNIEKS PALĪDZ JAUNSAIMNIEKIEM

Ventspils rajona četrus pagastu jaunsaimnieki nelauza galvas, ja salūzī traktors, pļaujmašīna vai kāda cita ietaise. Atliek tikai piezvanīt pa telefonu Usma 73633 Visvaldim Kolētam.

Kad rajona lauktehnikas apvienība saņēma jaunu ceļojošo unificēto darbnīcu, radās doma to iznomāt kādam prasmīgam amatniekam. Izvēle krija uz Visvaldi Kolēti — čaklu un vispusīgu meistaru. Viņa pagastā gandrīz vai puse neseno «krona jauzu» uzsākuši pagaidām vēl smagās jaunsaimnieka gaitas.

Par darbnīcas nomu V. Kolēts katru mēnesi maksā 200 rubļu. No klientiem naudu iekasē, pamatojoties uz sadzīves pakalpojumu sistēmas izceļojumiem — 35 kapeikas par kilometru plus 3 līdz 5 rubļi stundā par darbu. Ja kļūme sarežģītāka, cenu nosaka pēc savstarpējas vienošanās. Nepieciešamās rezerves daļas viņš pērk no lauktehnikas vai izgatavo pats. Vienkāršākas nebūšanas meistars novērsis nofikuma vietā — metina, nomaina daļas un regulē.

Pagaidām Visvaldis Kolēts nenopelna daudz vairāk kā kolhozā, taču darba apjoms tagad ir krietni lielāks. Spēku un ticību dod pastāvīga saimnieka sajūta.

Arī pārējie Ventspils rajona pagastu jaunsaimnieki jau runā, ka viņiem nepieciešams savs meistars. Lauku amatnieka palīdzība vajadzīga daudziem.

Aleksandrs IESALNIEKS

PAŠU MEŽI — PAŠU SKAIDAS

Uzlikti pirmie skaidu jumti ēkām Gulbenes mežrūpniecības saimniecībā. Lai palīdzētu saviem darbiniekiem, uzņēmuma novatori atjaunojuši veco skaidu ēveli, ko savā laikā izmantoja mežsargi. Tā uzstādīta kokapstrādes ceļā.

Skaidu ēveles darbojas arī kop-saimniecībā «Kalniņa», un rajona starpsaimniecību celtniecības organizācijā.

Iļona VITOLA

JAUNSAIMNIEKS — SELEKCIONĀRS

Edgars Zamberts no Liepājas rajona jau krietni sen nodarbojas ar sēklas kartupeļu audzēšanu. Jau otro gadu viņš apstrādā apmēram 10 hektārus zemes. Līdz šim savu produkciju viņš pārdeva galvenokārt valstij. Šogad E. Zamberts daļu agrārs šķirnes kartupeļu nolēma pār-dot citiem pircējiem. Selekcionārs cenšas ieviest tādas agras un vēlas šķirnes, kas ir izturīgas pret kartupeļu nematodi un citām kaitēm.

Leons SPINGA
(LETA)

Galvenais redaktors Pēteris Pīzelis

Laikraksts «Novadnieks» iznāk kopš 1950. gada 29. marta otrdienās, ceturtdienās un sestdienās.

REDAKCIJAS ADRESE: 228250, Preiļos, Aglonas ielā 1.

Tālrunis uzziņām: 22305.

Izdod apgāds «Avīze», Rīgā, Sarkanarmijas ielā 47.

Izdevējdarbības licence Nr. 000069.

Iespējis ražošanas apvienības «Līta» Daugavpils tipogrāfijā Velkas ielā 1. Ofsetiespiedums. Viena nos. iespiedloksne.

Metiēns 13959 eksemplāri (latviešu valodā — 10008 eksemplāri, krievu valodā — 3951 eksemplārs). Pas. 814.

«Новадникс» («Земляк»). Газета Прейльскогo района Латвийской Республики на латышском языке.

Indekss 68169

Apse (Peters Apšīniks)

Vai nebūtībā zudis?

«Stalinisma represēto literatūras un mākslas darbinieku sarakstā Nr. 1» kā piektais ir minēts Pēters Apšīniks (Apse; 1887. 29.6. Gaigalavas Apšīnikos — ?) — dramaturgs, prozaikis. Deportēts 1941. g. 13. jūnijā no Baltinavas.

Daudzsološais 1940. gads Latgalē. Ja sākumā, pēc krievu ieņākšanas, tika solīts jauns kultūras uzplaukums, tad vēlāk, oficiāli nodibinoties padomju varai, tika apturēti Latgales periodiskie preses izdevumi. Savas darba gaitas līdz ar 4. numuru izbeidza mēnešraksts «Zidūnis», bet ar 7. numuru tika pārtraukta arī «Saulītes» izdošana. Vasaras otrajā pusē apturēja arī pārējo Latgales preses izdevumu darbību — «Latgolas Vordis» bija vienīgais, kas negrozīja savu nostāju līdz laikraksta slēgšanai. «Jaunais Vordis» bija pārgājis studentu revolucionārās komitejas pārzināšanā un turpināja savas gaitas.

Latgales literatūras un preses darbiniekus skāra nesaudzīgais sarkanais terors, un daudziem no viņiem nācās aiziet pa sāpīgo

Golgātas ceļu. Starp viņiem bija arī vecākais Latgales atmodas un literatūras darbinieku aprindās pazīstamais Eduards Kozlovskis, kas savas darba gaitas sāka vēl pirmajos Latgales laikrakstos — «Gaismā», «Dryvā» un «Jaunos Ziņos». Kopā ar tēvu izveda arī Eduardu Kozlovski, junioru, vienu no jaunākajiem latgaļu literātiem, kas bija pazīstams ar pseidonīmu Ed. Krusa, Viktoru Mūnduru-Skuju (par viņu jau rakstījām) un Staņislavu Belkovski — literatūrā pazīstamu ar pseidonīmu E. Ego. Viņu likteni dalīja arī baznīckungs un Latgalē čaklākais rakstnieks un dramaturgs Pēters Apšīniks.

1915. gadā viņš beidza Pēterpils garīgo semināru un tika iesvētīts par priesteri. Pēters Apšīniks darbojās latgaļu bēgļu komitejas skolās un laikrakstā «Dryva». Seit viņš publicēja savus dzejoļus «Karaveira nove», «Kara laukā», «Sastdīnas vokors», «Aiz Daugavas», poēmu «Muižas kolpa dzeive» un citus.

Kara gados viņš bija viens no rosīgākajiem «Dryvas» darbiniekiem. Viņa spalvai pieder sabiedriski morāla satūra raksti, ar pseidonīmu Džāms viņš parakstīja lielākos stāstus «Pilsētā», «Meitiņ, kur tovs prots», «Borgo siva», «Pi pogosta tīsas». Tie atspoguļo baznīckunga labās novērošanas spējas un tiem piemīt īsts realisms un svaigums. Ar pseidonīmu Apse parakstīts lielākais vairums viņa darbu.

Pēterburgā studējošā jaunatne ap 1916. gada beigām pulcējās pulciņos «Tēvaine» un «Straume». «Tēvaines» dibinātājs un idejiskais vadītājs bija P. Apšīniks. 1917. gada janvārī šis jaunatnes pulciņš izdeva rokrakstā žurnālu «Strautenš», 32 lappušu biezumā iznāca trīs šī žanra numuri. Žurnālā bija ievietoti daudzi raksti ar praktisku ievirzi: «Ar uzmaneibu losit draugu», «Par gromotu laseišonu», «Izaturēšona pi golda», «Seviš uzturēšona laudis». Disputa veidā žurnālā bija sniegti filozofiski iztirzājumi reliģijas jautājumos. Tikai pāris stāstiņos ir attēloti karš un bēgļu gaitas, viens no tiem — «Joneiša liktiņš» pieder pie labākajiem stāstiem latgaļu literatūrā.

1924.—1925. gadā P. Apšī-

ņo komunistu pretreligisko spaidu graužošo darbību. Ceturtajā rakstu krājumā apkopoti viņa dzejoļi. Noteicošie šeit ir reliģiski morālie motīvi. Vairākos dzejoļos ir attēlots karš un tā nesatais posts. Daudzos dzejoļumos skan mīlestība uz savu tēvzemi un tautu, aicinājums tautai uz labāku dzīvi. Atsevišķā grāmatā ir izdots viņa garstāsts «Dzeives vilņus».

Labāko P. Apšīnika literāro darbu vērtējumu ir devis St. Vainiņš: «Pi tik lela Apseš rakstu daudzuma tūs vērtība, saprātams, navar byut viņaida. Daudz kas tymūs ir sasteigts, naizdūmots leidz golam, vīlom pat nagotovs, ocumirkļa vajadzībom pīmārots, ocumirkļa nūskaņu itakmāts un irūsnyots, todēl arī nūzeime tam navar byut pīteikūša. Bet atskaitūt šū nanubrīdūšu daļu, Apseš dūmu pyurs dīzgon bogots, nūzeime nanūlīdzama un īspalds naapšaubams. Apseš nūzeime varātu byut daudzī leloka, jo jo rokstūs satūra bogoteibai vīnmār atbylstu atticeiga, pīmārota forma. Pret formu Apse ir dīzgon grākojis.»

Lai arī P. Apšīnikā darbiem bieži vien trūka valodas gluduma, tomēr tiem ir nenoliedzama vērtība un liela nozīme tautas apziņas izveidošanā. Katrā ziņā viņa vārds ir augstu jāpaceļ mūsu kultūras dzīvē. Neskatoties ne uz kādiem upuriem (savus darbus P. Apšīniks parasti izdeva pats) viņš gādāja par lasāmielu mūsu tautai.

Turpat seši viņa dzīves gadi saistījās ar Preiļiem (1930. gada 15. janvāris — 1936. gada 31. oktobris). Seit viņš veica ļoti plašu darbu: remontēja baznīcu un saimniecības ēkas. Dievnamam uzklāja skārda jumtu, pagarināja kortelpas, pārlaboja griestus, ierīkoja divstāvēgu lielo altāri un izkrāsoja baznīcas. Sajos gados iznāca viņa Raksturoturtais krājums, divreiz — «Māja mēness» (Jumpravai Marijai par godu), «Svāto miša upere», «Dzeives vilņus», otrs izlabetais un papildinātais garīgo dziesmu krājums un citas garīga satūra grāmatas.

Alberts Sprūdzis 1932. gadā «Straumē» sekojoši raksturo Pētera Apšīnika vietu Latgales literatūrā — «Latgaļu literatūrā jys ir nūdrūsnyojis sev Līventāla vai Dinsberga vītu».

Vai šodien mēs to spēsim atpazīt?

Voldemārs ROMANOVSKIS

Jaņa SILICKA
fotoreprodukcija

Rīgā — savs kazino

Ja jums patīk riskēt un jūs turklāt vēl nezināt, ko iesākt ar brīvi konvertējamo valūtu, varu ieteikt jums doties uz kazino, kas nesen sācis darboties Rīgā. Tur varēsiet izmēģināt roku amerikāņu ruletē, kāršu spēlē un pie speciāliem automātiem. Tiesa, ar apkalpojošo personālu pagaidām nāksies runāt angļiski, jo mūsu jaunieši vēl tikai apgūst krupjē profesiju, kas daudziem šķiet tik neparasta.

Spēļu nams Kaļķu ielā 24 ir tikai jaunā kopuzņēmuma «Casinos — Latvia» pirmās objekts. Partneri — «Casinos — Austria». Rīgas eksperimentālais jaunatnes centrs «Forums» un firma «Interlatvija» plāno šādas iestādes atvērt arī citās Latvijas pilsētās.

Andris EGLĪTIS,

LETA korespondents

TAS VAR INTERESĒT

Padomju Savienībā patlaban ir apmēram pusotra miljona cilvēku, kuri lieto vai arī ir mēģinājuši lietot narkotikas. Tikai pēdējā pusgada laikā vien milicija atņēmusi narkotiskās vielas par 32 miljoniem 700 tūkstošiem rubļu jeb trīs reizes vairāk nekā pērn attiecīgajā laikā.

Nākamgad, kā paziņojis PSRS veselības aizsardzības ministrs, būs tikai 30 procenti no nepieciešamā ārstniecības preparātu daudzuma. No gandrīz 4,5 tūkstošiem preparātu, kas vajadzīgi slimu padomju pilsoņu ārstēšanai, valstī netiek ražoti 1200, bet 1900 ražo tikai 20—40 procentu apmērā no vajadzības. Zāļu ražošana no 52 procentiem 1985. gadā samazinājusies līdz 39 procentiem 1990. gadā. Ārstniecības preparātu deficīts naudas izteiksmē sasniedzis 2,3 miljardus rubļu.

Šī gada septiņos mēnešos no Padomju Savienības izbraukuši 233680 cilvēki. Lielākā viņu daļa pārcēlusies uz dzīvi Izraēlā (132,4 tūkstoši), VFR (73,4 tūkstoši) un Grieķijā (16,8 tūkstoši). Vēl vairāk nekā 72 tūkstoši iesniegumu par izbraukšanu no PSRS atrodas izskatīšanā.

PSKP CK Sabiedrisko zinātņu akadēmijas sociologi 10 savienotajās republikās aptaujājuši apmēram 3000 cilvēku. Tikai 10 procenti aptaujāto atbildējuši, ka viņi tic pārbūves panākumiem. 38 procenti tam vairs netic, bet 30 procenti vēl nav noteikusi savu pozīciju šinī jautājumā. Aptaujāto lielāko daļu pārnē-

musi apātija un satraukums par rītdienu.

Šī gada pirmajos plecos mēnešos PSRS pārdevusi Londonā un Cīrihē 300 tonnas zelta — gandrīz tikpat, cik eksportēja uz Rietumiem visā pagājušajā gadā. Tādas ziņas sniegtas kāda Šveices banka. Interesanti, ka padomju zelta eksports palielinājies tad, kad tā cena pasaules tirgū sarukusi. PSRS, kura pasaulē zelta ražošanā ieņem otro vietu, ik gadus iegūst apmēram 300 tonnas šī dārgmetāla. Šveices banka apgalvo, ka PSRS zelta krājumi esot 2500 tonnas.

PSRS neesot algotā darbaspēka ekspluatācijas. Bet fakti liecina par pretējo. Padomju Savienībā, kur joprojām nav normālu tirgus attiecību, strādniekam valsts atņem 70—80 procentus no viņa darba augļiem, bet pie «vīniem», darbojoties tirgum, — 20 procentus. Tirgus un uz tā bāzes radītie dažādi sociālais nodrošināšanas veidi devuši iespēju sabiedriskā patēriņa fondus palielināt ASV līdz 5200 dolāriem, rēķinot uz vienu cilvēku, bet PSRS šis rādītājs ir 600 rubļi.

Uz kooperatīvo sektoru pārejot strādāt lielākoties 28—42 gadus veci cilvēki. Tieši šī vecuma cilvēku vidū visvairāk veidojoties jauna psiholoģija un interese par biznesu. Tāpēc tirgus ekonomika PSRS varēsot nostiprināties tikai pēc 10—15 gadiem, kad nomainīsies paaudzes. Tā uzskata PSRS Zinātņu akadēmijas Ekonomikas sektora vadītāja profesore I. Maslova.

(Pēc preses ziņām)

DAŽĀDI

JĒKABPILS AK—8 FILIĀLE

aicina darbā:

gāzes un elektro metinātāju,

virpotāju.

Uzziņas pa tālruniem
44031 un 44365.

Divi pensionāri meklē apgādniekus. Adrese: Rožupes pagasts, «Lielojuros». A. Skrebele.

MAINU trīsistabu dzīvokli ar uzlabotu plānojumu siera rūpnīcas mikrorajonā pret 3—4 istabu dzīvokli vai māju citā pilsētas rajonā. Zvanīt pa tālruni: 23567.

SĒRO

Cik salts ir rīts,
Klau, vēji staigā
Un kaut kur izgaisusi
Tēva balss...

Izsakām dzīļu līdzjūtību Marijai RUMPEI, TĒVU smiltāja izvadot.

Sagādes apvienības kolektīvs

Tēvs mūžu kā akmeni nolika
Aparta tūruma malā.

Ar delnu sviedrus norausa
Un nopūtās... Darbs nu ir galā.
(Z. Purvs)

Sāpju brīdī skumstam kopā ar
Ivanu LURINU. TĒTI kapu kalniņā pavadot.

Preiļu MSP kolektīvs